

Obr. 42

Triumfální přivítání Alberta Einsteina po příjezdu do New Yorku 2. 4. 1921. Záběr v seriálu je samozřejmě trikový: natáčelo se v Žatci a v postprodukci byl nakličován zaoceánský parník i silueta newyorských mrakodrapů. Scény z ulic New Yorku se filmovaly v Plzni.

ZPŘÍLOŽENÍ ARCHIVU J. PROKSÁŘEHO

ZPŘÍLOŽENÍ ARCHIVU J. PROKSÁŘEHO

nacisty, chce odejít. Potřebuje získat americké vízum, proti němu však stojí další nepřátelé, tentokrát na opačném břehu Atlantiku. Einstein se ocitá v absurdní pasti: „*Celý svůj život bojuji za svobodu myšlení a mír pro všechny lidi a americký ředitel špionáže je znepokojen mými politickými aktivitami?*“

Hooverova nedůvěra a snad i osobní antipatie se datují od Einsteinovy první návštěvy USA v dubnu a květnu 1921 (mimochodem: krátce předtím v lednu opět navštívil na pár dní Prahu, což ale v seriálu zachyceno není). Příjezd do New Yorku je velkolepý (obr. 42).

Cílem Einsteinovy cesty do Spojených států bylo osobně podpořit finanční sbírku pro založení Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Cestu zorganizoval jeho přítel a propagátor vzniku samostatného židovského státu Chajim Weizmann, uznávaný vědec v oboru chemie, diplomat, politik, sionistický vůdce a v letech 1948–1952 první prezident Státu Izrael.

V New Yorku se Einstein k této aktivitě vyjadřuje následujícími slovy: „*Nejsem příkladný žid. Synagogu jsem nenavštívil už celé roky. Ale teď jsem dospěl k závěru, že univerzita chránící náš odkaz je nezbytná pro budoucnost našich dětí.*“ Hebrejská univerzita v Jeruzalémě byla nedlouho poté opravdu založena. Její základní kámen položil Einstein osobně dne 7. února 1923. A dnes, po sto letech, tato univerzita pečuje o Einsteinův odkaz! Ve svém archivu uchovává obrovské množství cenných Einsteinových rukopisů (mimo jiné i korespondenci Einsteina s Masarykem). Najdete zde i Einsteinův rozsáhlý rukopis (má 73 stran) přednášek o teorii relativity, které tenkrát v květnu 1921 přednesl v Princetonu [33]. Má archivní číslo 2-1 a je dostupný v digitálním archivu *Einstein Archives Online* [5] knihovny The Hebrew University of Jerusalem. V roce 1922 byly tyto vynikající přednášky vydány v Německu v knižní podobě. V *Sebraných pracích Alberta Einsteina*

[4] jsou zařazeny jako dokument č. 71 v 7. svazku s názvem „*Čtyři přednášky o teorii relativity konané na Princetonské universitě v květnu 1921*“. Zajímavostí je, že rukopis obsahuje pět přednášek, zatímco knižní vydání jen čtyři (první dvě byly spojeny). Jejich výtisk [34] máme i v knihovně Matfyzu, má signaturu MS2561 a pochází z někdejšího Ústavu a semináře pro theoretickou fysiku České University Karlovy (obr. 43).

Vraťme se však do roku 1932. Během dlouhého a nepříjemného pohovoru na ambasádě USA (obr. 44) musel Einstein podrobně

Obr. 43

Knižní vydání Einsteinových přednášek o teorii relativity, které přednesl v Princetonu v květnu 1921. Rukopis přednášek je dnes v archivu Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Cílem Einsteinovy první návštěvy USA bylo pomoci shromáždit finance na založení právě této univerzity.

